

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד.....1
- ב. חליצה מוטעת בשירה אי זו היא חליצה מוטעת כל שאומרים חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים וזו.....2
- ג. המקדש במלוה ובעל על תנאי ובעל בפחות משה פרוטה ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט 3
- ד. והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת.....5
- ה. הלכה אצל חכם והתירה מקודשת.....5
- ו. אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת.....6
- א. המוציא את אשתו משום שם רע ... משום נדר לא יחזיר.....6

הלימוד לעילוי נשמת זקנתי

מנוחה ב"ר יחזקאל שרגא ז"ל

דף עד.

א. בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד

כבר התבאר במסכת יבמות דף קב. וקו. שביון¹ שהקפידה התורה כל כך אעשה דחליצה, צריכין שיכוונו היבם והיבמה כונת המצוה² שתהא מותרת

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסט מד

² וכן הלשון בסדר החליצה ל"צריך שידעו היבם והיבמה שבחליצה זו היא מותרת לשוק". ובתשו' ח"צ סי' א' מסופק בד"ה והנה אם כו' אם כונה זו היא ע"ד כונת מצוה או אם אינה אלא בדרך כוונת קנינים ולענ"ד בודאי היא ע"ד כוונת מצוה בדכ' הרמ' פ"ד ה"ה ויעשו מעשים אלו לשמן דאלו כונת קנין איך קי"ל חליצה מוטעת כשרה נהי דמפני התנאי אינה במילה אכתי תיבטל מצד קנין בטעות דקי"ל חוזר א"ו אין צריך אלא כונת מצוה בשעת מעשה שיכוין שע"י מצוה זו תותר. בית מאיר שם והאריך ליישב הקושיא מחליצת מומר ע"ש

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

לזר בחליצה זו. נתכוין הוא ולא היא או היא ולא הוא לא הותרה, ומיהו חליצה היא לפוסלה על האחין.³

אשה אוננת, י"א⁴ שלא תחלוץ אפילו במקום עיגון וכן אם האיש אונן, כי בהיותם אוננים יכולין לכווץ.⁵

ב. חליצה מוטעת כשירה אי זו היא חליצה מוטעת כל שאומרים חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז

חליצה מוטעת כשרה.⁶ כגון שאמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז החליצה כשרה, ואפילו אינה נותנת לו. ואפילו כפל התנאי כתנאי בני גד ובני ראובן ואמר אם לא תתני לי מאתים זוז לא תהיה החליצה חליצה,⁷ אפילו הכי אינו מועיל התנאי⁸ והחליצה כשרה. ואפילו אמר לה בשעת החליצה על מנת שלא תנשאי לאיש⁹, וכפל תנאו, אינו כלום

וגם בס' גמ' מקושר בסג"ר סוף אות ז' כתב ליישב זה ע"ש גם בתשו' ח"ס ח"ב סי' צ' מזה. ועיין קצוה"ח סוסי' ער"ה ס"ק ד

³ ועיין ב"ש מה מו' שדן בדעת הרא"ש שכל זה בחליצה גמורה אך אם רק חלוץ או ירקה ואחד מהם לא כיון לא פסלה על האחין אלא כשאין ידוע לנו חיישינן שמא כיוונו שניהם ודעת הנמקד"י להחמיר גם בזה עיי"ש

⁴ האנ"ח מובא בבאר היטב שם מו'

⁵ ומהרי"ט ח"ב חא"ה סימן י"ו כתב הטעם משום דהחליצה מצוה מן התורה ואונן פטור מכל המצוות בתורה ואם רצה להחמיר על עצמו אינו רשאי, וכתב הכנה"ג בי"ד סימן שמ"א ונ"מ בין הטעמים אם תוכל לחלוץ לאבל תוך שבעה, או מיד לאחר הקבורה ע"ש. ובשאלת יעב"ץ ח"א סי' כ"ז לדינא פסוק שם היכא דעברו וחלצו אוננים וליכא למיהדר עובדא תו לא צריך.

⁶ שו"ע ונו"כ שם נ

⁷ ועיין בס' ישועות יעקב ס"ק כ"ז שפלפל בענין זה ורוצה לחלק דדוקא באם אחרים אמרו לו כן אבל אם האשה בעצמה הטעת אותו והבטיחה לו סך כזה ואמרה לו חלוץ לי ע"מ שאתן לך ק"ק זוז מהני התנאי ואם לא קיימה דברים החליצה במילה ע"ש עוד.

⁸ ומעמא משום דכל תנאי ילפינן ליה מתנאי בני גד ובני ראובן, והתם היה אפשר לעשות המעשה ההוא ע"י שליח, דהתם היה המעשה נתינת הארץ והתנאי היה שיעברו חלוצים, והמעשה היה יכול להתקיים ע"י שליח שהרי יהושע נתנה להם בשליחות משה, אבל הכא המעשה הוא החליצה וזה אי אפשר לעשות ע"י שליח, הלכך כל דבר שאי אפשר לעשות ע"י שליח כגון חליצה, אין תנאי מועיל בה. ואעפ"י שלא נתקיים התנאי שהוא נתינת המעות, המעשה קיים

⁹ ואין להקשות אף על גב מדין תנאי לא הוי מכל מקום כיון שהוא סבר שהתנאי קיים נמצא שלא התכוון להתירה וכל שלא התכוון להתירה לא הותרה כנזכר. וי"ל הוא סובר שהחליצ' זו מתירת' להנשא ולכך התכוון ואינה נאסרת לפי דעתו אלא לפי תנאי, והתנאי באמת בטל כיון דא"י להיות ע"י שליח. ב"ש שם נא

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אולם אף על פי שחליצה כשירה אפילו לא תתן לו, מ"מ היא חייבת ליתן לו מה שהתנה, כשאר שוכר שכיר לעשות מלאכתו¹⁰, שצריך ליתן שכרו¹¹.

אבל אם יש טענה שאינה חפצה בו מפני שאינה הגון לה¹², אלא שהוא אינו רוצה לחלוץ, והטענה שיחלוץ לה על מנת שתתן לו מאתים זוז, הרי היא בעין אנוסה, ואינה חייבת ליתן לו כלום, שהרי גם הוא לא הפסיד כלום כיון שמן הדין היה חייב לחלוץ, והיא יכולה לומר לו משטה הייתי בדך כל זמן שלא נתנה לו.

ואפילו חייבה עצמה בשטר ובקניין הכל היה דרך השטאה כל זמן שלא נתנה לו¹³, אבל אם הקדימה ונתנה לו¹⁴ אינה יכולה להוציא ממנו, דאין השטאה אחר נתינה.

ג. המקדש במלוה ובעל על תנאי ובעל בפחות משוה פרוטה ובעל דברי הכל צריכה הימנו גט

¹⁰ וכתב הרמב"ן ורשב"א ורא"ש בע"כ מדין תנאי אין מצריכין ליתן דכל האומר ע"מ אין מחייבין אותו לקיים, אלא אם יקיים תנאו יתקיים המעשה בו. אלא דכאן כיון שא"א לחליצה ליבטל חייב מדין שכירות. ביאור הגר"א שם קמא

¹¹ כתב בד"מ בשם א"ז דוק' במקום שיבום קודם והוא הטענה שיחלוץ לה צריכה ליתן שכרו אבל במקום שחליץ קודם ואינו רוצה אז אפי' שכר מירח' אין לו, לפ"ז אם יש לו אישה אז לכ"ע מצות חליצה קודם, ואין לו אפי' שכר מירח' אלא מדברי הטור והמחבר לא משמע כן דהא הביאו פלוגת' זו בסימן קס"ה מכל מקום כותבין כאן דוק' כשיש לה טענה שצריך לחלוץ משמע אבל משום פסיק' דדינ' דצריך לחלוץ יכול לומר קום לי כהני פוסקים דמצות יבום קודם וצריך ליתן שכרו. ב"ש שם נב. והוא תימא היא מוחזקת והוא יטען קי"ל להוציא? בית מאיר שם וק"נ סמ"ח אות מג.

¹² והוא חייב לחלוץ לה שהרי אין חוסמין אותה בעל כרחא לשאינו הגון, כדילפינן מדסמך לא תחסום לכי ישובו אחים כדלעיל סימן [קסה ס"ד]

¹³ אף על גב דקי"ל אם נתן כתב לחבירו אינו יכול לפטור את עצמו בטענת השטאה כמ"ש בת"ה סימן פ"א שאני הכא דהא ידוע לנו העסק דחייב זה לחלוץ בחנם ומהיכ' תיתי לומר דיתחייב את עצמו בחנם, משא"כ שם דאמרי' מסתמ' אמת הוא שחייב לו כאשר נתן לו כת"י עליו. ב"ש שם נג. וזה אינו כמבואר ס' פ"א בסמ"ע ס"ק מ"ה מהמבואר ריש ס' מ' דיוכל לחייב עצמו במה שאינו חייב ע"י שטר ואפי' שניהם מודים שלא חייב לו כלום ואלו יוכל לטען השטאה מה מועיל. אלא דאיפכא י"ל שאני התם דמה דחקו להשטות במעשה שטר דכולי האי לא עבירו אינשא להשטות בחנם משא"כ בחליצה שהוא כעין אנוס כמבואר בהרא"ש י"ל דלא גמר ומשועבד אף על ידי שטר.

¹⁴ ואם השלישה ביד אחר עיין פ"ת שם מג שהביא שבגליון ש"ע של הגאון רע"ק איגר ז"ל נ"ב וז"ל בשו"ת הרשב"א לא נזכר השלישה זול' במרדכי פ"ד דיבמות ע"ש דמהלק בין נתנה לשליש ואמרה ליתנם לו אחר שיחלוץ במעמד שלשתן דכבר זכה בהם ובין נתנה סתם לשליש והשליש אמר שיתנם לו דלא זכה עדיין ויכולה לומר משטה אני ע"ש ועיין בשו"ת רמ"א ס' כ"ד שכ' בפשיטות דאף בהשלישה יכולה לומר משטה עדדיין לא זכה היבם אלא דהימוני הימנה להשליש אבל לא שיוכה בה זה עכ"ל וע' בח"מ ס"ס רס"ד.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

קידש במלוה¹⁵, ובעל בעדים סתם דהיינו בפני עדים שראו שנתייחד עמה, שאנו אומרים הן הן עידי ייחוד הן הן עידי ביאה, צריכה גט מספק¹⁶, שיש להסתפק ולומר שמא לא ידע שמקדש במלוה אינה מקודשת, ובעל סתם על דעת אותן הקידושין והרי אינה מקודשת, או שמא ידע שמקדש במלוה אינה מקודשת והבעילה שעשה, עשה לשם קידושין, שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, והרי היתה בעילתו כבפני עדים דקי"ל הן הן עדי ייחוד כו' והרי היא מקודשת, לכך צריכה גט מספק.

וכן הדין בכל כיוצא בזה כגון קידש בפחות משה פרוטה ובעל סתם שהתבאר לעיל דף עג: שאם קדשה בכסף בפחות משה פרוטה ואחר כך בא עליה סתם בפני עדים רצה לומר שייחד עמה בפני עדים, הן הן עידי ייחוד הן הן עידי ביאה וצריכה גט¹⁷, שמכיון שאדם יודע שאין אשה מתקדשת בפחות משה פרוטה אמרינן גמר ובעל לשם קידושין, שאין אדם עושה בעילתו בפני עדים בעילת זנות.

והוא הדין קטן שקידש ונתגדל אצלה צריכה גט¹⁸, שאע"ג דקידושי קטן אינן כלום אמרינן כשנתגדל בעל לשם קידושין שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות.

ודוקא באופן זה שכל אדם יודע שאין קידושין בפחות משה פרוטה, וכן אדם יודע שאין קידושין קטן כלום ולכן בעל לשם קידושין, אבל במקום שיכול לטעות כגון משלא ידע שאין בטבעת שוה פרוטה¹⁹, צריך קידושין אחרים ולא אמרינן שלשם קידושין בעל

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם כח מז

¹⁶ ונראה דמ"ש המחבר בסי' ל"א בקדשה בפחות מש"פ צריכה גט היינו מספק במסקנת הב"י, אף שכתב שם לשון דוודאי לשם קידושין בעל היינו כלשון הרמב"ם שכתב ג"כ במלוה כלשון זה חזקה שאין אדם כשר מישראל עושה בעילת זנות. אפ"ה הוכיח הב"י במסקנתו דס"ל להרמב"ם דאינו אלא ספק קדושין וממילא מתורין מה שהקשו האחרונים על הרמ"א ולפמ"ש גם בדעת הש"ע צ"ל כן. קונט"א להפלאה שם

¹⁷ שבודאי בעל לשם קידושין מל' זה משמע דהוי קידושין גמורים ואם קדשה אחר אינה צריכה גט מהשני אבל הר"ן והמ"מ כתבו שי"א דלא הוי רק ספק ואם בא אחר וקדשה צריכה גט משניהם וסיימו בדבריהם דראוי לחוש ולהחמיר ובכ"מ מפרש גם דברי הרמב"ם דאינם אלא קידושי ספק. ח"מ שם יח

¹⁸ כאן הוי קידושין ודאי לכו"ע ח"מ שם יט

¹⁹ בתשו' מיימון סימן י"ט קאי אדם שיש לו בנים מאשתו ולבסוף נודע שטבעת קידושין לא היה ש"פ ע"ז פסק דצריך לחזור ולקדש ואם בא עליה לאחר שנתברר דליכא ש"פ רק דליכא עידי ייחוד מסתפק שם אם נאמר דסתם איש ואשה הדורים יחד הוי כעידי ייחוד ועיין שם. ח"מ שם כ

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכן המקדש על תנאי וכנס אחר כך סתם לאחר זמן²⁰, או בעל סתם אפילו מיד²¹, שהתבאר לעיל דף עב: הרי זו צריכה גט מספק אף על פי שלא נתקיים התנאי, שמא בטל התנאי ומחלו כשבעל או כנס סתם, ומכל מקום ספק הוא ששמוא על דעת תנאי הראשון בעל והא לא נתקיים, ואם קבלה קידושין מאחר צריכה גט משניהם.

ד. והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת

כבר התבאר לעיל דף נא: קטנה²² שהשיאה אביה וזינתה לרצונה, יש מי שאומר²³ שנאסרה על בעלה כיון שבמזיד זינתה, לפיכך מקנאין לה כדי להפסידה כתובתה, ויש מי שאומר²⁴ שאינה נאסרת על בעלה, שכל זנות קטנה אונס הוא, ועוד שאין התראתה התראה שאין לה דעת, לפיכך אינה נאסרת על בעלה ישראל, אלא אם כן הוא כהן שאשת כהן אסורה אפילו זנתה באונס.

ואם היא²⁵ בת מיאון שהשיאה אמה ואחיה, אז לא הוי קידושין מדאורייתא וכאלו זנתה כשהיא פנויה ומותרת לבעלה, ואפילו היה כהן.

דף עד:

ה. הלכה אצל חכם והתירה מקודשת

היו עליה²⁶ נדרים בשעה שקדשה על תנאי שאין עליה נדרים, שהתבאר לעיל דף עב: שאינה מקודשת, והלכה אצל חכם והתירה, מקודשת למפרע, ואפילו אם היא אישה חשובה פירוש בת גדולים צריכה גט.

²⁰ ועיין ב"ש וחי"מ ואחרונים בשו"ע שם

²¹ היכי דמוזכר כנסה היינו לאחר זמן והיכא דמוזכר ובעל היינו לאלתר ונראה לי הטעם לזה דסתם כניסה אינה לאלתר אלא מוכנת עצמה בין קידושין להופה ופסק הרי"ף דלהלכה קי"ל אפילו בבעל לאלתר אחר הקידושין צריכה גט דמסתמא אחליה לתנאה משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אם כן משמע דבכנס לאלתר לא אמרינן אחליה לתנאה דאין שייך כאן טעם זה אלא דבכנס לאחר זמן אמרינן כן מדלא חזר להזכיר התנאי בשעת הכניסה כיון שיש הפסק רב ביניהם.

²² שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעח ב

²³ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה ב

²⁴ ראב"ד שם, וכ"ד רוב הפוסקים

²⁵ רמב"ם שם וב"ש ג

²⁶ שו"ע ונו"כ שם לט ב

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

במה דברים אמורים שהתירה חכם קודם שנודעו לבעל²⁷, שמכיון שלא נודעו לו קודם שהותרו אינו מקפיד על מה שהיה עליה כבר, אבל אם נודעו לבעל קודם שהתירה הרי נתבטלו הקידושין מיד שנודעו לו שמקפיד²⁸ עליה²⁹. ויש אומרים שאם היא אשה חשובה אפילו התירה החכם קודם שנודעו הרי היא ספק מקודשת, מטעם דשמא לא ניהא ליה שלהוי קידושין להצריכה גט כדי שלא יאסר על קרובותיה³⁰, לפיכך הויה ספק מקודשת³¹.

ו. אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת

קדשה³² על מנת שאין בה מומין בשעה שקדשה, והלכה אצל רופא וריפא אותה אף שריפא אותה קודם שנודע לבעל³³, אינה מקודשת, שכיון שגלה דעתו שהוא מקפיד על המומין של עכשיו, אף אחר שנתרפאית היא נמאסת בעיניו כשזוכר שהיו בה מומין.

ואם בשעת הקידושין כבר נתרפא המומין שהיו בה קודם קידושין מקודשת³⁴.

אבל אם התנתה האשה על מנת שאין בו מומין והיו בו מומין אפילו בשעה שקדשה והלך אצל רופא ורפא הרי זו מקודשת, שאין גנאי לאיש במומין שכבר נתרפא והאשה אינה מקפדת על זאת.

א. המוציא את אשתו משום שם רע ... משום נדר לא יחזיר

²⁷ אבל הר"ן מחמיר וס"ל התרה מהני אפי' אחר ידיעת הבעל אף על גב מחילת הבעל לא מהני אחר שהקפיד פ"א מ"מ התרת חכם שאני שעוקר הנדר מעיקרו וכאלו לא נדרה. ב"ש שם ה
²⁸ נראה דדוקא נודע לו והקפיד אבל כל זמן שלא הקפיד מהני, דאין ידיעה (גומרת) [גורמת] ביטול הקידושין אלא הקפידא. מקנה קונט"א שם

²⁹ דהוא סבר שמא לא ימצא החכם פתח להתיר לה על כן ודאי לא ניהא ליה בקידושין. מ"ז שם ב
³⁰ דיכול לומר לא בעינא אשה נדרנית וגם גט לא ניהא לי ליתן לה כיון שהיא חשובה בת גדולים ויהיה קרובותיה אסורים עלי על כן לא ניהא דלהוי קידושין ויש דיעות דלא ס"ל האי סברא על כן צריכה גט מספק משו"ה כתב המור בזה צריכה גט פ"י לחומרא אבל באינה חשובה הוה לכו"ע קידושין ודאין כל שהתיר קודם ידיעת הבעל. מ"ז שם ג

³¹ היינו כשאומר אי אפשי לי באשה נדרני או לתירוץ דרב' ניה' ליה שאל יחולו הקידושין כלל באשה חשובה כי היכא דא"צ לגרשה ואל יאסר עליו קרובותיה והיינו פ"י אשה חשובה ולתירוץ דרבה שם אפילו אשה חשובה מקודש' והגאונים' מסופקים אם הלכת' כרב' נגד רבה שהוא בתראי או הלכת' כרבה שהוא רבו מ"ה באשה חשובה הוי ספק מקודש', מיהו נר' מהרא"ש וטור ורי"ו דס"ל עיקר כרבא אלא דרך חומר' פסקו כרבה אם כן אם קידש' אחר מקודש' לשני מדאוריית'. ב"ש שם ו

³² שו"ע גנו"כ שם ו

³³ ח"מ שם י

³⁴ דהא לא התנה ע"מ שלא יהיו כך מומין מעולם ואינו מקפיד רק שלא יהי' בה עתה מום אף שתרפא מן המום מ"מ נמאסת בעיניו. ח"מ שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר במסכת יבמות דף כה. שהמוציא³⁵ את אשתו משום שם רע שיצא עליה, או מפני שהיא איילונית או מפני שהיא נדרנית שיאמר איפשי באשה נדרנית לא יחזיר, אפילו נמצאו דברים בדאים, או התיר חכם את נדרה אפילו הכי לא יחזיר. ודוקא שאמר לה משום שם רע או משום איילונית או משום נדרנית אני מוציאך, וכפל דבריו לומר אילמלא השם רע או איילונית או נדר לא הייתי מוציאך, אבל אם לא כפל דבריו יכול להחזירה³⁶. ויש אומרים שאם אמר לה שמפני כך וכך אני מוציאך אף על פי שלא כפל דבריו אינו יכול להחזירה³⁷. ויש אומרים³⁸ שאפילו לא אמר לה כלל משום כך וכך אני מוציאך לא יחזיר. והעיקר כדעה האמצעית³⁹.

המוציא⁴⁰ את אשתו משום אחד מדברים הללו, אומרים לו – הוי יודע שאין אתה מחזירה לעולם. ואז אינו יכול להוציא לעז שלא התכוין באמת לגרשה, כיון שידע דאסורה לו ולא חש להמתין ולבדוק שפי' גילה דעתו שלא היתה חביבה לו⁴¹.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם י ג

³⁶ הטעם מפני שהשם חז"ל שמא יתגלה הדבר אח"כ שהשם רע שקר והנדר יש לו הפרה והיא אינה איילונית ובין כה תנשא לאחר ויוציא לעז על הגט שיאמר אלו הייתי יודע שכן הדבר לא הייתי מגרשה אפילו אם היו נותנים לי מאה מנה והגט היה בטעות ויוציא לעז על בניה מן השני שהם ממזרים ואף על גב דמעיך הדין אין זה כלום דהא לא אמר לה על מנת שהשם רע אמת אני מגרשך או ע"מ שאין הפרה לנדרך או ע"מ שאתה איילונית [תוס' שם מ"ו א] ואף שיכול לומר שגלוי לכל שגלית דעתי דמשום זה אני מגרשה מ"מ הא קי"ל גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא כמ"ש בס"י קמ"א מ"מ בעניינים אלו חששו חז"ל ללעז הבנים כמ"ש בסעי' ג' לפיכך אומרים לו הוי יודע שהמגרש את אשתו מפני דברים אלו אסור לו להחזירה עולמית וממילא שלא יהיה ביכולתו להוציא לעז שכל העולם רואים שבלב שלם גרשה שלא היה חפץ בה. אך אם לא כפל הדבר אין לעז שהרי קי"ל דבכל תנאי בעינן תנאי כפול ובדלא כפליה התנאי בטל והמעשה קיים כמו שיתבאר בס"י ל"ח אלמא דאפילו בתנאי גמור כי לא כפליה לית ביה מששא וכ"ש בדברים בעלמא כשאמר ולא כפליה אין זה כלום וליכא בזה לעז. ערוך השולחן אבן העזר סימן י סעיף ה' ו

³⁷ דאע"ג דבעינן תנאי כפול מ"מ לענין הוצאת לעז כיון שהזכיר שמוציאה משום שם רע יוציא לעז אף אם לא יכפול הדברים ועוד דבעיקר הדין של תנאי כפול הרבה מהגאונים סוברים דלא חיישינן לה רק לחומרא [הגר"א] ולא לקולא כמ"ש בח"מ סי' ר"ז. שם

³⁸ הרמב"ם ז"ל בפ"י מגירושין שהחמיר עוד יותר בזה שאפילו לא אמר לה כלל משום שם רע אני מוציאך לא יחזיר דאיכא לעז והצריכוהו חז"ל בשם רע ובנדר לומר שמשום זה מוציאה כדי לייסרה שלא תהא רגיל בכך וב"ד אומרים לו דע שלא תחזיר לך עולמית וממילא גומר בלבו לגרשה בכל ענין ולמה אומרים לו כך כדי שלא יוציא לעז.

³⁹ ס' ישועות יעקב שכ' דבתשובת מהרמ"ב סי' ל"ד כתב דרוב הפוסקים הסכימו דסתמא מותר להחזירה וכן נכון לדינא עכ"ל. פ"ת שם ד

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ו

⁴¹ ונראה דלשטת רש"י בטעמא שאומרים לו הוי יודע דאז אינו יכול לומר אלו הייתי יודע שהדברים בדאים לא הייתי מגרשה כיון שידע שאסורה לו לחזור ולא חש להמתין ולבדוק גילה דעתו דלא היתה חביבה עליו ע"ש א"כ ודאי בעינן שיאמרו לו דבר זה בשעת הגט דאם לא יאמרו זה בשעת הגט הרי לא יצאנו מידי קלקול הבעל ויאמר שהיתה חביבה עליו. ולשיטת תוס' דהקלקול אינו מדינא אלא משום לעז שיוציא הבעל כדי להחזירה וכשיודע שאסור לחזור לא יוציא לעז בחנם ע"ש א"כ אין צריך הודעה זו בשעת הגט אלא ה"ה אחר

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כל אלו שאמרו לא יחזיר⁴², אם עבר והחזירה קודם שנתקדשה לאחר לא יוציא, דכולי האי לא החמירו חכמים ז"ל. ואם הוציא, אם היו לו בנים משהחזירה מותר להחזירה אחר כך כדי שלא יוציאו לעז על הבנים שהיו לה אחר שהחזירה.

ואם היו עדי טומאה וקול שלא פסק וגירשה והחזירה, לשיטה הראשונה לעיל שאין חייב להוציאה לא תצא, אולם אם יש עדי טומאה תצא. אך לדין מוציאים מהבעל בעדי כיעור וקול שאינו פוסק מוציאים ג"כ כשחזר וכנס אותה בכניסה שניה, שדינו כמו בכניסה הראשונה.⁴³

ואם יש עדי כיעור בלבד או קול שאינו פוסק לבד לא יחזיר אותה לכתחלה, דהא מוציאים אותה מן הנטען.⁴⁴

הגט קודם שיוציא הלעז מודיעין אותו שידע שלא תחזור אליו. ומדברי הרמב"ם נראה דס"ל כפי' רש"י שכתב פ"י מגירושין (הי"ב) ז"ל לפיכך אומרים לו גמור בלבך לגרשה שלא תחזור לך עולמי' ע"ש. אבני מילואים.

⁴² שו"ע ונו"כ שם ה

⁴³ ב"ש שם יא ד

⁴⁴ אף על גב בתשו' מורחי סי' כ"ה משמע דמותר להחזיר בעדי כיעור י"ל דכ"כ לשיטות הרמב"ם דאין מוציאים מן הנטען בחד ריעות' אבל לדין אל יחזיר אותה לכתחלה. ב"ש שם